

V Praze dne 23. 4. 2026

Apel Obce překladatelů a Překladatelů Severu u příležitosti Světového dne autorských práv

Vážené kolegyně, vážení kolegové z oblasti literatury a slovesného umění,

u příležitosti Světového dne autorských práv se na vás obracíme s otevřenou výzvou a prosbou o spolupráci. Jejím cílem je dosáhnout spravedlivějšího postavení a odpovídající společenské prestiže literárních překladatelů a překladatelek.

Literární překlad je zásadní pro každou kulturu. Je oknem do jiných světů, pomyslným krevním oběhem, který zprostředkovává výměnu idejí, pohledů, literárních postupů, témat a způsobu jejich uchopení a zpracování mezi domácí a zahraniční literární scénou. V tomto smyslu „okysličuje“ domácí kulturu, inspiruje ji a rozvíjí.

Literární překladatelé a překladatelky svou erudicí a invencí umožňují, aby tato výměna probíhala hladce, bez zkreslení, ochuzení a nivelizace významu či stylu, a zároveň přispívají ke kultivaci a rozvoji mateřského jazyka. Význam jejich práce je ale přehlížený, a to tak dlouho a systematicky, až se neviditelnost této profese stala už v podstatě normou. Není proto výjimkou, že se dočteme o díle, které vyšlo „v novém, moderním překladu“, aniž bychom se dozvěděli, kdo je jeho autorem či autorkou.

Literární překlad je stále často vnímán jako určitý technický úkon, výměna slova za slovo; v tomto smyslu jako by chápání, nebo spíše nepochopení podstaty literárního překladu předjímalo nástup umělé inteligence, která se k překládání uměleckých textů staví podobně mechanicky.

Literární překlad je ale samostatným autorským dílem, a to i podle českého autorského zákona (zákon č. 121/2000 Sb.), který stanovuje, že autor překladu by měl být vždy identifikovatelný, a k ochraně jeho osobnostních práv doporučuje uvádět jeho jméno například i v komunikaci o překladovém díle na sociálních sítích.

My se však v této výzvě nechceme dovolávat zákona. Chceme apelovat na férovost a solidaritu lidí z literární a obecně kulturní branže. A v zájmu profese, která byla

historicky vždy upozaděná a nyní nově čelí hrozbám, jež přináší rozvoj generativní umělé inteligence, vás chceme požádat o následující kroky nad rámec zákona:

1. **Uvádějte prosím jména překladatelek a překladatelů na obálce knih.** Ano, víme, že místa na obálce není nazbyt a jméno překladatele zpravidla „neprodává“. Přesto jsme přesvědčeni, že jeho uvedení je projevem uznání, který ocení i literární veřejnost. Uvedení jména překladatele na obálce je navíc zvlášť v době nástupu AI znakem lidské práce, který zvyšuje důvěryhodnost a hodnotu daného díla.
2. **Uvádějte prosím jména překladatelek a překladatelů v každé komunikaci o překladové knize vždy spolu se jménem autora originálu:** v recenzích, v edičních plánech, v anotacích, v promo materiálech a výstupech, v pozvánkách na diskuse, v komunikaci o daném díle na sociálních sítích. „Knihu přeložil/a XY“ je jen pár znaků navíc, které však hodně znamenají.
3. **Uvádějte prosím jména překladatelek a překladatelů, kdykoliv jejich dílo využíváte v audiovizuálním vysílání** nebo prezentaci společně se jménem autora originálu. Autorem slov, která ve vašem audiu či videu zazní, je český překladatel/česká překladatelka, aniž bychom tím chtěli jakkoliv snižovat roli autora originálu.

Věříme, že náš apel vyslyšíte a seznámíte s ním i všechny kolegy a kolegyně, pro které je relevantní. Pokud byste se rozhodli z výše uvedených pravidel udělat ve své organizaci součást běžné kultury, dejte nám o tom vědět. Rádi příklady dobré praxe představíme veřejnosti i ostatním aktérům v oblasti překladové literatury.